

“Kai gydytojai man pasakė, kad mano vaikui sutrikusi raida, aš apskritai nesuvokiau ką tai reiškia, nežinojau ką darau....Buvo aišku viena - aš negalėsiu pažiūrėti savo vyrui į akis. Dėl mūsų šeimos ir dėl mūsų vaiko troškau tik vieno-būtų geriau, kad jis numirtų. Tuomet maniau, kad tai vienintelė išeitis.”

Taip ir panašiai galvojo dauguma šeimų, kuriuos tiesa užgriuvo tam nepasirengusius. Sunkiausia yra ta aplinkybė, kad tėvai lieka vieni su savo bėda ir niekas jiems nepataria kaip gyventi toliau. Idealaus vaiko ateities planai subyrėjo kaip kortų namelis.

Jeigu jus ką tik sužinojote, kad jūsų vaikas “sutrikusios psichikos”, “atsilikęs”, “sutrikusio vystymosi”, jūs tikriausiai jaučiatės patekę į aklavietę.

Nepasiduokite šiam jausmui. Nepasilikite vieni. Tuo nusivylimo, netikrumo, galimos kaltės, bet ir vilties jausmu su jumis gali pasidalinti kiti tėvai.

Pradžioje nė vienas iš mūsų nežinojome, kaip padėti savo vaikui. Bet šiandien, drąsiai galiu pasakyti, kad visos šeimos meilės ir rūpesčio dėka mes galime padėti savo vaikui gyventi ir vystytis, net ir su labai ribotais gebėjimais.

Pirmos dienos, savaitės, netgi mėnesiai atrodo kaip nerealus sapnas ir būna labai sunku.

Net jei lauke šviečia saulė, atrodo tarsi spinduliai tavęs nepasiekia, viskas kas vyksta teigiamo ir gero aplink - tai ne tau.

Gera linkinčių žmonių žodžių negirdime, o jei ir girdime jie nepadedą.

Sustok ir pagalvok- juk gyvenimas nesibaigė ties vaiko negalios faktu.

Dauguma iš mūsų ilgai kankinasi ieškodami savo praeities elgesyje tariamų klaidų. Dažnai į šį kaltės jausmą įsipina ir baimė pasirodyti netikusiam :kaip moteriai, kaip vyrui, kaip tėvams.

Bet tam nėra pagrindo.

Šiandien jau žinoma daugybė raidos sutrikimų priežasčių. Nežiūrint į tai daugybė sutrikimų priežasčių taip ir lieka neišaiškinta.

Vien tik medicininė diagnozė ir sutrikimo priežastis nenusako vaiko raidos galimybių.

Laikas geriausias jūsų draugas. Neleiskite gąsdinančiai etiketei “raidos ar psichikos sutrikimas” sukliudyti jums paprasčiausiai džiaugtis jūsų kūdikiu, savo vaiku. Bus visko- ir mielų valandų, ir džiaugsmo, ir malonumo, ir ašarų, kaip ir su bet kuriuo kitu vaiku.

Visiems naujagimiams reikia daug laiko ir pasišventimo. Šis vaikas ne išimtis. Šeimos prisitaikymas.

Kiekvienas vaikas , atsirandantis šeimoje, kitiems šeimos nariams reiškia prisitaikymą. Atsiradus sutrikusios raidos vaikui tas prisitaikymas kur kas didesnis. **Reikia ypač daug išvermės.**

Juk mes tėvai, negalime laukti kokių nors laimėjimų nemylėdami vaiko. Sakykim, vienam iš mūsų vyresniųjų vaikų dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo sutriko įprasti gebėjimai, negi galime liautis jį mylėję? Tikrai ne- kaip tik mes jį mylėtumėme ir globotumėme su dar didesniu atsidavimu.

Kiekvienas prisitaikymas turi dvi puses. Reikia atsisakyti pamėgtų įpročių ir prisitaikyti prie naujų reikalavimų.

Jūsų gyvenimo situacija keisis. **Nuo jūsų priklauso, kad rastumėte šituose pasikeitimuose ir teigiamų pusių. Kas yra raidos sutrikimas?**

Mes esame įpratę ir žinome, kad visi vaikai vystosi ir auga pagal klasikinės taisyklės. Trijų mėnesių bando sėstis, šešių mėnesių jau sėdi, šypsosi, aštuonių ropoja čiauškia, vienuolikos ar dvylikos mėnesių savarankiškai vaikšto.

Mūsų, "kitoks" vaikas, kaip ir kiekvienas turi daugybę galimybių, talentų ir polinkių. Tik juos reikia pastebėti, atrasti, skatinti ir ugdyti. Gyvenimas su tokiu vaiku yra kaip kelionė per nežinomą šalį: už kiekvieno posūkio, už kiekvieno sunkaus užkopimo į kalną laukia nauji vaizdai, kurių niekas iš anksto negali nujauti.

Leiskitės į šią kelionę su savo vaiku.

Sutrikusios raidos vaikui reikia žymiai daugiau laiko kiekvienai jo vystymosi pakopai. Kai kur viskas užtruks ilgiau, bet kai ką jis įveiks labai greitai. Laimėjimai atskirose srityse yra netolygūs.

Daugelis tėvų vėliau pastebi, kad jų vaikas ribotumą kurioje nors srityje atperka meilumu ir nuoširdumu.

Per žaidimą į gyvenimą.

Maždaug prieš dvidešimt penkis metus, man, tada labai jaunai mamai, neatėjo į galvą, kad kūdikį reikėtų kažko mokyti. Aš galvojau, kad vaikelis augs ir vystysis natūraliai, savaime, o mes turime pasirūpinti maistu, drabužiais, saugumu, grynu oru ir kitais dalykais.

Be abejo, mes šeimoje labai daug žaidėme su kūdikiu, bet tik todėl, kad mes jį mylėjome ir mums tai labai patiko.

Kad per žaidimą mes jam padėjome augti, suprasti, reaguoti į aplinką, stiprėti, kitaip tariant mes jį mokėme, mums tai niekad neatėjo į galvą.

Per pastaruosius tris dešimtmečius psichologai garsiai pradėjo kalbėti apie žaidimų svarbą vaiko gyvenime. **Už įprasto posakio "žaidžiant mokyti" slypi vaiko raidos esmės supratimas.** Šiandien mes turime panaudoti šį atradimą.

Sutrikusios raidos vaikai dažnai būna ne tokie gyvybingi, judrūs ar spontaniški, kaip kiti. Jų poreikis kontaktuoti su aplinka, atrasti kažką vis nauja ir veikti dažniausiai yra silpnesnis, negu kitų vaikų. Daugelis sutrikusios raidos vaikų atrodo labai ramūs ir geručiai.

Labai dažnai tėvams, kuriems vaikai atima labai daug laiko, reikalauja pastovaus dėmesio, atsiranda didelė pagunda šį patenkintą ir gerą vaiką palikti vieną savo lovelėje ar manieže dažniau, negu kitus vaikus.

Atminkite- kaip tik šiam vaikui ypač svarbus stimulus, kontaktas ir žaidimas su pagalba. Tinkamais žaislais ir tikslingais žaidimais jūsų šeima gali prisidėti skatindama vaiko raidą.

Bendraudami su specialistais ir kitais tėvais atraskite savo vaiko raidos mastelį- vaiko stiprybes naudokite kaip pagrindinį atspirties tašką.

Tėvai

Ne tik vaikai mokosi labai daug pirmaisiais gyvenimo metais- tai dar daugiau daro tėvai ir kiti šeimos nariai.

Visi “mokosi” šliaužti, vaikščioti, kalbėti. Daugelis veiksmų atliekama jau prisitaikius prie vaiko stiprybių ir silpnybių, žinant vaiko elgesio ypatumus.

Labai dažnai, mes tėvai, nebūname tikri ar teisingai elgiamės su vaiku. ”Ar aš tai darau teisingai?”- šis klausimas neduos jums ramybės visų pirma pradžioje. Jis reiškia teisėtą rūpestį dėl savo elgesio, kurio su kuo nors palyginti jūs neturite galimybių. ”Ar aš ne per griežtas?”, ”Ar ne per nuolaidus?”, ”Ar ne per mažai, o gal per daug skiriu laiko?”, ”Gal tai tik specialistų reikalas?”. Į tokius klausimus nėra bendrų atsakymų. Kiekvienoje situacijoje jie išskyla iš naujo.

Ramiai pasitikėkite tais auklėjimo principais, kuriuos taikote ar taikytumėte kitiems savo vaikams.

Ilgainiui jūs daug ko išmokssite, pasitarę su specialistais galėsite taikyti specialias, pritaikytas individualiems vaiko poreikiams, žaidimų ar užsiėmimų formas.

Galimi sunkumai sutuoktinių santykiuose.

Jūsų vaiko raidos sutrikimo faktas gali tapti didele kliūtimi ar išbandymu jūsų santykiuose. Priklausomai nuo aplinkybių, krizė, kurią jus pergyvenate dėl vaiko raidos, gali pereiti į sutuoktinių santykių krizę. Laikui bėgant daugelis sunkumų palengvėja, bet vis dėlto gali kilti ir labai rimtų konfliktų. Kalbėkitės, bandykite spręsti sunkumus kartu, bendrai ieškokite išeičių. Galbūt jūs galite kreiptis pagalbos į draugus, gal yra šeimų konsultacinės tarnybos, kuriose jums patars specialistai. O gal tėvų savitarpio pagalbos grupės padės išspręsti iškilusias problemas. Niekada nebijokite prašyti kitų žmonių pagalbos.

Broliai ir seserys.

Jeigu šeimoje yra vaikų, tai brolio ar sesers raidos sutrikimai labai paveikia juos. **Parodykite pasitikėjimą kitais vaikais, kalbėkite apie brolio ar sesers raidos ypatumus, bet jokių būdu neužkraukite atsakomybės kitiems vaikams, kuri greičiausia per didelę pagal jų amžių.** Kiti vaikai neturi jaustis kalti dėl brolio ar sesers raidos sunkumų. Jie taip pat nori mamos ir tėvelio dėmesio, nori ir turi teisę būti svarbūs, reikalingi, mylimi, turi teisę tenkinti savo poreikius ir pomėgius.

Ar turėti dar vaikų?

Tai kiekvienos šeimos pasirinkimas.

Gyventi kaip kiti.

Žmonės su raidos sutrikimais yra mūsų visuomenės žmonės ir turi gyventi kiek įmanoma normalesnį gyvenimą. Kaip visuomenė su jais elgsis? Ogi taip, kaip mes juos išmokysime- matydami kaip mes elgiamės su savo vaiku, žaidimų aikštelėje, parduotuvėje, mokykloje, namuose ar poilsiaudami.

Tiek kiek mes parodome, kad mūsų vaikas pirmiausiai vaikas ir žmogus, tiek visuomenė išmoks, supras, žinos. Mes ir mūsų šeimos esame mokytojai.

**Dana Migaliova
Bendrija “Viltis”**